

Slovenska univerza
za tretje življenjsko obdobje
e-novice

Univerza za tretje življenjsko obdobje **36** let

Zdi se mi, da človek, ki ne premišljuje, sploh ne živi [...]
Jože Plečnik

Belina, 2019. Foto: Miklavž Čuk

Prof. dr. Ana Krajnc ob zaključku starega in pričetku novega leta 2020

Ta beli cvetober je za vas, dragi bralci, namesto belega snega. Tega še čakamo! Starejšim študentkam in študentom, animatoricam, animatorjem in drugim prostovoljkam in prostovoljcem, mentoricam in mentorjem, vodstvu slovenskih univerz za tretje življenjsko obdobje, partnerskim ustanovam doma in v tujini, vsem, ki moralno, strokovno in/ali finančno podpirate naše skupno delovanje, ob prihodu novega leta želim: znanja, ki vas bo radostilo, znanja, ki vas bo spremenilo, navdušenja in ustvarjalnosti v vašem osebnem življenju in življenju skupnosti, ki ji pripadate. Hvala vam, da že šestintrideseto leto po vrsti verjamete vase in v druge, v poslanstvo in vrednote Slovenske univerze za tretje življenjsko obdobje, v vse, kar to organizacijo zdaj uvršča v evropski vrh najboljših.

Društvo Lipa – Univerza za tretje življenjsko obdobje Domžale vpisano v UNESCO-v seznam nesnovne kulturne dediščine človeštva

Bolj kot nesnovne smo vajeni snovne kulturne dediščine, spomenikov, arhitekturnih spomenikov, mestnih predelov, ki so postali dediščina zato, ker so redki, vredni, estetski. Nesnovna kulturna dediščina pa ni tako oprijemljiva, je bolj zapis procesov kot rezultatov! Je tisto, kar živi v kolektivnih reprezentacijah posameznih skupnosti, je dediščina, ki ji te pripišejo družbeno in kulturno vrednost. To so lahko: folklor, družina, identiteta, tradicija, znanje, veščina, obredi itd. Univerze za tretje življenjsko obdobje na različne načine odkrivajo in obujajo nesnovno kulturno dediščino, a pot do vpisa na UNESCO-v seznam je dolga. Na Ministrstvu za kulturo RS je potekala podelitev listine o vpisu za nosilce enot *Klekljanje čipk v Sloveniji (in veščina suhozidne gradnje), znanje in tehnike*. Društvo Lipa je zastopala Marija Rupert - mentorica študijskega krožka klekljanja, ki je to veščino v društvo vpeljala in jo uspešno vodi. Če iščete društvo Lipa na seznamu dediščine, poiščite vnos Klekljarska sekcija pri Društvu Lipa - Univerza za tretje življenjsko obdobje Domžale. (Vir: Marjan Ravnikar, predsednik)

Ob jubileju. Njihove trdne korenine so porok za njihovo rast Škofja Loka, Žalec, Kras, Velike Lašče, Šmarje pri Jelšah

Ustanoviti nevladno organizacijo je preprosto - zagotoviti njeno trajanje težko! To dobro vedo na UTŽO Žalec (20 let), UTŽO Škofja Loka (15 let), UTŽO Kras (10 let), UTŽO Velike Lašče (10 let), UTŽO Šmarje pri Jelšah (10 let). Navedene univerze so jubilejne obletnice svoje ustanovitve praznovale v oktobru, novembru in decembru. Izšle so iz vrednot in zmožnosti svojega kraja, se z njim trdno povezale. Z raziskovanjem in učenjem vseh svojih članov podpirajo razvoj lokalne skupnosti na način, ki je dober za vse krajanje. Njihove trdne korenine so njihova moč in porok za nadaljnjo rast. Ponosni smo nanje, prav vsi.

Prof. dr. Ana Krajnc (tretja z leve) v svetovni družbi slavnih

Ana Krajnc v "Dvorani slavnih". Pridružila se je skupini v svetovnem merilu najzaslužnejših andragogov in izobraževalcev odraslih

Beograd, 19.-21. september 2019

Profesorico Ano Krajnc so sprejeli v mednarodno "Dvorano slavnih", v svetovnem merilu najzaslužnejših andragogov in izobraževalcev odraslih, tistih, ki "strastno verjamejo ali so za časa svojega življenja verjeli v razvojno moč izobraževanja odraslih". Pripadlo ji je priznanje, ki ga podeljujejo strokovnjakom andragogom in izobraževalcem odraslih v okviru Univerze v Oklahomi že od leta 1993 dalje. Tisti, ki smo pripravljali zahtevno dokumentacijo v podporo njeni kandidaturi, vemo, kako strogi so kriteriji ocenjevanja nagrajenčevega delovanja doma in v svetu, ne zgolj v Evropi! Poleg soustanovitve Slovenske UTŽO, ki zdaj velja za najbolj celostno organizacijo izobraževanja starejših v Evropi, se med njenimi dosežki vrstijo inovacije, kot so Andragoška poletna šola za lokalni razvoj, znanstvena revija Andragoška spoznanja, Inštitut za disleksijo, prizadevanja na področju srebrne ekonomije, uvedba študija andragogike na Filozofski fakulteti v Ljubljani, nenehno mednarodno delovanje, spodbuda drugim itd. Več: <https://halloffame.outreach.ou.edu/>

Spletna učna platforma - nova oblika usposabljanja mentorjev

Ljubljana, september 2019

Usposabljanje? Nič novega, boste dejali, kajti mreža Slovenska UTŽO že 36 let temelji na usposabljanju tistih, ki vodijo posamezne univerze, njihovih mentorjev, prostovoljnih animatorjev in drugih v lokalnem okolju. Številne strokovne in znanstvene publikacije, učno gradivo na posamezne teme, publikacija Mentor in znanje, ki nagovarja mentorje in njihove dileme, so nas navedle, da smo ob finančni podpori Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport RS tokrat osnovali in pričeli graditi spletno učno platformo. K tej odločitvi so pripomogle tudi mednarodne konference, posveti, ki smo jih vodili, festival znanja in kulture starejših, pa tudi evropski projekti, katerih člani smo (bili). Tam smo razvijali vizualno pismenost (v današnjem svetu podob je nujno potrebna!), snemali igrane in dokumentarne filme, uporabljali nove aplikacije (CANVA, Storybird, Kahoot, Story Jumper), snemali webinarje (e-seminar/e-tečaj), se učili računalniškega programiranja. V projektih in drugod smo poudarjali potrebo po digitalnem usposabljanju mentorjev, ki naj spodbuja rabo digitalnih orodij v izobraževanju starejših. Prva predavanja so izvedli prof. dr. Ana Krajnc, prof. dr. Marko Radovan, prof. dr. Nives Ličen in Slavica Ravnik, prof. socialne pedagogike, transakcijska analitičarka in specialistka psihoterapevtka. Spletne nastope spremlja tudi pisno gradivo.

Več: [Video predavanja](#)

Usposabljanje za Mrežo Slovenska univerza za tretje življenjsko obdobje in seja sveta mreže

Ljubljana, 6. november 2019

43 jih je bilo. Zbrali so se iz vse Slovenije, da v živo slišijo avtorje video objav na učni platformi Slovenske univerze za tretje življenjsko obdobje, da prisluhnejo izbranim poudarkom njihovih predavanj, da drug drugemu povedo, kaj se dogaja na posameznih univerzah. Usposabljanje so pripravili sodelavci Univerze za tretje življenjsko obdobje v Ljubljani: prof. dr. Ana Krajnc, Alijana Šantej, Petra Bališ in Urška Telban. Sejo sveta je vodila podpredsednica Nevenka Tomšič. Navzoči so obravnavali *Ta veseli dan učenja* (domala 40 dogodkov, ki so jih izvedle univerze za tretje življenjsko obdobje po Sloveniji znotraj TVU 2019), prispevke za e-novice, sodelovanje na letnem posvetu ACS o izobraževanju odraslih v Portorožu, prizadevanja za vključitev delovanja mreže SUTŽO v Nacionalni program izobraževanja odraslih 2021-2030 ter sprejem dveh novih članic mreže: UTŽO Maribor in UTŽO Ribnica, Sodražica in Loški potok.

Usposabljanje za nove prostovoljce v Prirodoslovnem muzeju Slovenije

Ljubljana, 14. november 2019

Univerza za tretje življenjsko obdobje od svojega začetka sodeluje z okoljem (brez partnerjev danes ni mogoče!), predvsem z javnimi ustanovami. Deset let, denimo, je dolgo njeno povezovanje s Prirodoslovnim muzejem Slovenije. Program *prostovoljni kulturni mediatorji v muzeju*, ki ga je zasnovala SUTŽO, je letos samo v ta muzej pritegnil 14 novih prostovoljcev, študentov UTŽO Ljubljana. Alijana Šantej (UTŽO Ljubljana) je na uvodnem srečanju spregovorila o naravi organiziranega prostovoljstva v kulturi, dr. Staša Tome, kustosinja, mentorica in koordinatorica prostovoljcev v Prirodoslovnem muzeju, je predstavila možne oblike dela (delavnice za otroke, program Dotikanje dovoljeno, Krilate in kosmate zgodbe), Nevenka Vomer, Milena Majzelj in Nedeljka Luznar, študentke UTŽO in dolgoletne prostovoljke, pa so navzočim zaupale svoje izkušnje in nemalokrat humorne situacije, s katerimi se srečujejo pri svojem delu. (Vir: Urška Telban)

Na Dnevih evropske kulturne dediščine

Minilo je 110 let od rojstva Mare Kralj, slikarke, kiparke, ilustratorke, filmske maskerke in oblikovalke lutk ter ene prvih mentoric za slikarstvo na Univerzi za tretje življenjsko obdobje v Ljubljani. Članice študijske skupine *Spoznajmo svoje mesto in domovino* (mentorica mag. Olga Paulič) so preučile umetniško pot Mare Kralj (roj. Jeraj), njeno življenje z možem, slikarjem Tonetom Kraljem, ter njeno umetniško rodbino. Ta je pustila vidne sledi na področju umetnosti vseh vrst. Nastal je zbornik Mare Kralj, s katerim želijo avtorice popraviti nerazumljivo prezrtost te umetnice. 30. septembra so ga predstavile na Dnevih evropske kulturne dediščine, 23. oktobra v Slovenski matici in 5. novembra v Enajsti šoli v knjigarni. Ob

tem se je porodila zamisel, da bi na SUTŽO nastala nova zbirka knjižnih objav njenih študentov. Nedvomno bi bila prva v Evropi!

Odprtje razstave v objektivu Vide Vilhar Pobegajlo

»Kadar me stvar prime, jo znam,« je zagotavljal Plečnik Ljubljana, 18. november 2019

Razstava »Kadar me stvar prime, jo znam« (mentorici arh. Meta Kutin in oblikovalka keramike Lučka Šičarov) je v Meršolovem atriju Zavoda sv. Stanislava združila znanje in delo študijske skupine *Trgi, ulice in stavbe okoli nas* ter študijskih krožkov za keramiko. Plečnikov ustvarjalni opus so avtorji predstavili na fotografiji in v keramiki, razstava pa uresničuje staro, a morda premalokrat uresničeno željo SUTŽO, željo po povezovanju vseh vrst.

JAVNA AGENCIJA
REPUBLIKE SLOVENIJE
ZA VARNOST PROMETA

DARS

ZDUS
zveza društev upokojencev slovenije

Sožitje za večjo varnost v prometu na UTŽO Ljubljana Ljubljana, 20. november 2019

Skupaj z Javno agencijo RS za varnost prometa in v okviru njenega projekta Sožitje za večjo varnost v cestnem prometu je potekal izobraževalni dogodek. 42 udeležencev je lahko osvežilo svoje znanje o cestno-prometnih predpisih in varni vožnji po avtocesti. Znova so se učili postopkov oživljanja, spoznali so sodobne zahteve glede zdravstvenega stanja voznikov. Prisluhnili so tudi izkušnjam in nasvetom policije glede varnostnih razmer v ljubljanskem prometu.

Sončnik, Claude Monet

Umetnostne razstave kot oblika kulturnega turizma na zborovanju muzejskega društva Tržič, 20.–21. september 2019

Doc. dr. Rajka Bračun Sova je na zborovanju Muzejskega društva analizirala starejše študente kot obiskovalce razstav. Poudarila je, da ti množično obiskujejo razstave in da tudi zato velja podrobneje preučiti njihove značilnosti, pričakovanja in aspiracije. Ugotovila je, da študenti UTŽO radi obiskujejo razstave v muzejih in galerijah na Dunaju, v Trevisu, v vili Manin v Passarianu in drugih kulturnih središčih v bližini Slovenije. Umetniško doživetje jim veliko pomeni in vanj so pripravljene vložiti marsikaj (plačati visoko vstopnino, kupiti katalog, morebiti tudi spominek itd.). Kaj pa doma? Avtorica prispevka je primerjala obisk razstave Ivane Kobilce v Narodni galeriji, Pietra Bruegela st. na Dunaju v Umetnostnozgodovinskem muzeju ter Clauda Moneta v Albertini v sezoni 2018/2019.

Izobraževanje starejših smo pred desetimi leti razširili v obdonavje. Izšle so novice združenja DANET

Ulm, Ljubljana, oktober 2019

Pred desetimi leti smo v Ulmu skupaj s kolegi iz številnih držav ustanovili *Mednarodno mrežo* in kasneje *Mednarodno združenje DANET*, ki spodbuja in omogoča izobraževanje, družbeno participacijo starejših ter dialog generacij na temelju znanstveno osnovanega izobraževanja starejših. Združenje organizira mednarodne konference, usposabljanja, preučuje problematiko starejših, pomaga ustanavljati univerze za tretje življenjsko obdobje, vodi mednarodne projekte, dobiva evropske nagrade za svoje delo. V deseti, jubilejni številki Novic društva DANET predstavlja, kaj se dogaja v Sloveniji in državah ob Donavi ter drugod - SUTŽO in zagrebška POUZ sta ustanovni članici in v najožjem upravnem odboru.

Več: <http://www.utzo.si/wp-content/uploads/2019/11/DANET-NEWS-FINAL-OCTOBER-2019-1.pdf>

Sofinancira program
Evropske unije
Erasmus+

Gluhe je treba gledati v oči. V projektu Štirje elementi pripravljajo elektronski učbenik angleškega jezika in kulturne dediščine za različne ciljne skupine Reus, 17.-19. september 2019

Medsebojno izobraževanje v projektu Štirje elementi v Kataloniji je povežalo izobraževanje, kulturo, mite, legende, bajke, digitalizacijo. Francoski e-založniki *Les Apprimeurs* so z udeleženci postavljali e-knjigo za osebe z disleksijo (*SIGIL – odprtokodni večplatformni e-založnik*). Estonska knjižnica iz Vora je občinstvo znova seznanila z metodo "*Living Library*" (slov. *Živa knjižnica*), ki prihaja z Danske. Je iz leta 2000, časa mladeniškega nasilja. Pripovedovalcu zgodbe drugi postavljajo vprašanja in zgodbo digitalno zapišejo. Program *Storybird* je navzočim približala partnerica *DomSpain*. Iz naključno izbranih samostalnikov so sestavili zgodbo, pesem in jo zapisali za *Storybird* (<https://storybird.com/>). Univerzalna načela interpretacije kulture (John Muri), nagovor potreb gledalcev, so predstavili grški partnerji *My artist*. Sloviti *Instituto dei Sordi* iz Torina (ustanovil ga je kralj Savoje leta 1814) je udeležence seznanil z znakovnimi jeziki in kulturo gluhih, ki jih velja zmeraj gledati v oči! Po razvejanosti svojih dejavnosti in celostnem delovanju inštitut spominja na Slovensko UTŽO; ukvarja se tudi s podporo gluhim delavcem, vzgaja kadre, deluje politično, svetovalno, ima specializirano knjižnico. Slovenska UTŽO je prevzela teoretično razpravo o štirih elementih v starih, a tudi sodobnih urbanih mitih, legendah, bajkah. (Vir: Urška Majaron)

Sofinancira program
Evropske unije
Erasmus+

Urbani miti in reklame. Kaj jih naredi berljive, smo izvedeli na mednarodnem izobraževanju v projektu SPIDW v Ljubljani

Ljubljana, 25.-27. september 2019

Slovenska univerza za tretje življenjsko obdobje poudarja potrebo po krepitvi pismenosti za razumevanje podob, kajti podobe v današnjem fragmentiranem in kaotičnem, a tehnološko naprednem svetu prevladujejo! V Ljubljani je nedavno izvedla mednarodno usposabljanje *Deep into visual literacy* (potopiti se v vizualno pismenost) v okviru projekta SPIDW za vključevanje starejših v digitalni svet, in sicer s predstavitvijo svojih kratkih filmov o dejavni starosti CINAGE (Bojana Žokalj Jesih), dokumentarnih filmov o vprašanih begunstva in migracij (*Marijana, Samo še en objem*), filma *18 poletij* študentke Milojke Babšek. Korak za korakom so udeleženci spoznavali moč filmskega besedila in pripovedi podob, sodobnih urbanih mitov, fotografije, filmov, kolektivnih podzavestnih predstav (Susan Sontag, Roland Barthes, Henri Cartier Bresson), tudi tistih, ki so jih avtorji nagovorili v uspešnih reklamah (Slovenija moja dežela, Radenska, Rad imam mleko). Udeleženci in Simona Jerala so pregledali razvoj dokumentarnega filma, spoznavali žanre: opazovalni, sodelovalni, kreativni, portretni dokumentarec. Seznanili so se z mikrosociologijo vsakdanjega življenja, se naučili uporabljati program za montiranje filmov, katere so predhodno posneli kar s pametnimi telefoni (Urška Majaron). Zdaj je čas, da udeleženci svoja spoznanja in novo znanje vnesejo v izobraževanje starejših.

Ekonomija delitve za starejše? Odgovor išče Inštitut Antona Trstenjaka za gerontologijo (SHES - Sharing economy for seniors)

Je ekonomija delitve dobra za starejše? Na to vprašanje bodo iskali odgovor tudi na Inštitutu Antona Trstenjaka v SHES mednarodnem projektu znotraj okvirnega programa Erasmus+. V zadnjem desetletju je ekonomija delitve postala inovativen model, kjer več oseb skupaj uporablja dobrine, na primer avto, kolo, stanovanje, hišne pripomočke, orodja ipd., pri čemer je od posedovanja dobrin pomembnejše, da so dostopne. V ekonomiji delitve ljudje oddajajo ali souporablajo nepremičnine, prostore za različne dejavnosti, naprave ipd. Po potrebi si izposodijo električno kolo, smuči, avtomobil itd. Na ta način uporabniki privarčujejo čas, energijo in seveda denar. Ekonomija delitve omogoča tistim, ki zaradi zmanjšanja prihodkov (izgube službe, prekarne zaposlitve) ponudijo svoje dobrine, storitve in lažje preživijo. Informacijske tehnologije, predvsem mobilne naprave in aplikacije, so spodbudile razvoj teh pobud, souporaba blaga in storitev je zdaj priročna in preprosta. Pri nas se je dobro uveljavila platforma *prevozi.org*, kjer posamezniki ponujajo ali iščejo prevoz na posamezni relaciji. V večjih slovenskih mestih so precej razširjeni sistemi souporabe koles (v Ljubljani npr. *Bicikelj*) ali avtomobilov (*avant2go.si*). Na Inštitutu Antona Trstenjaka bo skupina starejših raziskala obstoječe pobude ekonomije delitve pri nas, ocenila bo, koliko so uporabne za starejše in koliko spodbujajo dejavno staranje. (Vir: Alenka Ogrin)

Iz revije Andragoška spoznanja

Starost je tudi moškega spola!

V zadnjem desetletju smo priča precejšnjemu napredku pri razumevanju ospoljenih razsežnosti staranja. Raziskave so se prej osredotočale večinoma na življenje starejših žensk, starejše moške pa so zanemarile ali izpuštile. Od proučevanja socialno-ekonomskega prikrajšanja starejših žensk ter vdovstva so se šele v zadnjih desetletjih usmerile tudi na zdravstveni ter po-upokojitveni položaj starejših moških, prav pred kratkim pa so začele osvetljevati tudi moškost in družbeno-spolni kapital v poznem življenjskem obdobju. Aktualne razprave o kulturnem in družbeno-spolnem kapitalu prinašajo pomembna spoznanja, hkrati pa nenamerno razkrivajo, da je *družbeni spol enako pomemben v starosti kot v otroštvu ali odraslosti*, če ne še bolj. Avtorice so opravile pol-strukturirane poglobljene intervjuje z 98 moškimi, starimi 60 let ali več, in analizirale druge podatke, zbrane v Sloveniji v okviru projekta Erasmus+ *Old Guys*. Rezultati projekta odslikavajo ugotovitve nekaterih študij o družbeno-spolnem kapitalu in moškosti ter utemeljijo, zakaj je treba (ne)dejavnost starejših moških proučevati prek samih akterjev, ki v poznem življenjskem obdobju še vedno izkazujejo, izvajajo in proizvajajo družbeno kulturni spol. Hegemonska moškost je le eden od vidikov ospoljenih življenjskih izkušenj, moške stvarnosti stojijo ena ob drugi in so v poznem življenjskem obdobju za moške pomembne v enaki meri kot ženskost za ženske. To je v sodobnih družbah, v katerih so tako starejši moški kot starejše ženske dojeti in prikazani kot razspoljeni, odspolnjeni ali celo brezspolni, še toliko bolj pomembno. (Vir: Marta Gregorčič in Kaja Cizelj)

Več: <https://revije.ff.uni-lj.si/AndragoskaSpoznanja/article/view/8487>

Zaupala nam je, da so arhitekti, ki so se vrnil s Švedske, že razmišljali o rezidenčnem izobraževanju starejših. Bilo je davnega leta 1986

»Pomembno je, da si v življenju nekaj naredil,« pravi *arh. Marija Vovk*. Z njo se je za revijo *Hiše* neko sončno avgustovsko popoldne pogovarjala *arh. Meta Kutin*. »Prva borka za odpravljanje grajenih ovir v prostoru pri nas, raziskovalka in popotnica, študentka UTŽO Ljubljana, je iskriava sogovornica,« zapiše avtorica članka. Vabljeni k branju!

Napovedujemo, vabimo

10. december 2019 ob 10. uri, Narodni muzej Slovenije na Metelkovi, Maistrova 1, Ljubljana
Kako sprožati primarno motivacijo za učenje pri malo izobraženih odraslih ob uporabi pripomočkov IKT. Predstavitev nasledkov projekta LearnersMot

Prijave: Urška Majaron, SUTŽO, info@univerzatri.si, 070 790 329

Več: <http://www.utzo.si/vabilo-na-dogodek-ki-vas-seznanja-z-rezultati-projekta-learnersmot/>

11. december 2019 ob 10. uri, UTŽO, Poljanska cesta 6, Ljubljana

Kako spodbuditi dejavno udeležbo starejših moških v skupnosti? Predavanje doc. dr.

Marte Gregorčič v okviru programa Z znanjem do dejavnega državljanstva

Več: <http://www.utzo.si/z-znanjem-do-dejavnega-drzavljanstva-9/>

Prijave: UTŽO, 01 433 20 90, univerza3@siol.net

16.-17. december 2019, Reus, Španija

Uvodno srečanje partnerjev v mednarodnem projektu Timeless (slov. Brezčasno)

17. december 2019 ob 9.30 uri, Kino Komuna, Cankarjeva 1, Ljubljana

Srečamo se v kinu: predstavitev programa abonmaja za leto 2020 in ogled filma Zemlja: nepozaben dan

Več: <http://www.utzo.si/srecamo-se-v-kinu-3-3/>

Širimo obzorja, združujemo ljudi

Slovenska univerza za tretje življenjsko obdobje

Če besedilo ni oblikovano in slik ne vidite, pritisnite na Pogled ali View in nato HTML.

Spletne novice slovenskih univerz za tretje življenjsko obdobje ureja Dušana Findeisen.

Če novic ne želite več prejemati, to sporočite na naslov univerza3@siol.net